

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Resp. Licet in operando sequi opinionem minùs tutam, sive vera sit, sive falsa, quando, post debitam veritatis inquisitionem, clarè & sensibilter apparet nixa fundamento gravi, & notabiliter ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

nem: cum opposita tutior, & legem affirmans, notabilem & æqualem, omnibus debet ponderatis, præ se ferat veri speciem. Ergo, &c.

Obj. 1. Qui operatur secundum opinionem minus tutam in facta hypothese, operatur contra legem invincibiliter ignoratam: lex enim, quæ omnibus maturè ponderatis, non potest prudenter judicari existere, censeri debet invincibiliter & inculpabiliter ignorari: aut saltem operatur contra legem non propositam sufficienter, proindeque nec obligantem. Ergo non peccat. *R. neg. conseq.* Itaque peccat, quia operatur cum dubio practico, aut saltem sine prudenti persuasione, quoddam operatio sua non sit illicita, & lege prohibita; vel, si vis, quia operatur sine morali certitudine, quoddam operatio sua non sit mala & peccaminosa, sicque exponit se morali & proximo periculo peccandi, & transgrediendi legem aliquam. Unde operatio ejus habet malitiam oppositam legi illi, quia interpretative vult, operando, malitiam legi illi oppositam.

Obj. 2. Qui operatur secundum opinionem minus tutam in facta hypothese, est in possessione & quidem certa libertatis, non solum physicæ, sed etiam juris. Ergo non peccat, sequendo opinionem minus tutam. *R. neg. ant.* Cum enim libertas juris circa opinionem minus tutam sit facultas licitè & impunè agendi vel non agendi secundum opinionem minus tutam, non est certa libertas juris circa opinionem illam, si non est certa facultas licitè & impunè secundum opinionem illam agendi vel non agendi pro arbitrio, & consequenter si operans non habet moralem certitudinem de veritate opinionis illius: nam sine morali certitudine de veritate opinionis minus tutæ operans nec habet nec habere potest certam facultatem licitè & impunè agendi secundum illam, quia nec habet nec habere potest moralem certitudinem de non existentia legis prohibentis operationem.

Itaque cum operans in facta hypothese secundum opinionem minus tutam, dubius sit utrum hæc opinio sit vera, an non, dubius est, utrum existat, an non, lex prohibens operari secundum hanc opinionem, & ita dubius est, utrum possit, an non, licitè & impunè operari secundum hanc opinionem, proindeque non habet ad summum, nisi dubiam & incertam libertatem juris circa hanc opinionem. Dixi, ad summum: nam revera nullam habet: non enim liber est libertate juris circa opinionem aliquam, qui non potest operari secundum illam, nisi cum dubio practico, aut saltem nisi cum imprudenti persuasione, quoddam non sit malum secundum illam operari; aut denique sine magna & notabili formidine, ne lex existat, secundum illam operari prohibens. Non potest igitur operans in hypothese æqualis verisimilitudinis pro utraque parte contradictionis vitare peccatum, nisi sequendo opinionem magis tutam, rejecta minus tuta, juxta hanc regulam, *In dubiis tutior pars semper est eligenda.*

ARTICULUS VI.

Utrum liceat sequi in operando opinionem minus tutam, quando apparet verisimilior, quam opposita magis tuta.

RESPONSIO.

Licet in operando sequi opinionem minus tutam, si vera sit, si vera falsa, quando, post debitam veritatis inquisitionem, clarè & sensibiliter apparet nixa fundamento gravi, & notabiliter præponderante momentis oppositæ sententiæ tutioris, quamvis hæc momenta supponantur esse secundum se & absolute gravia. Quod apparet ex eo, quoddam multi pii ac docti viri defendant hanc sententiam.

Prob. Licitè potest operari secundum opinionem minus tutam, si vera sit, si vera falsa, qui potest operari secundum illam cum firma & prudenti persuasione, quoddam operatio sit licita; nam qui operatur

cum firma & prudenti persuasione, quoddam operatio sit licita, operatur cum morali certitudine de rectitudine operationis. Moralem autem certitudinem de rectitudine operationis ad licitè operandum sufficientissimam esse, tenent Doctores omnes, paucis exceptis, qui ad licitum opinionis minus tutæ usum requirunt judicium simpliciter evidens, & omnimodam de rectitudine operationis certitudinem; quorum sententia ab Alexandro VIII. damnata est in hac propositione: *Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam.* Atqui in præsentī hypothese quilibet potest operari secundum opinionem minus tutam, cum firma & prudenti persuasione, quoddam operatio sit licita. Ergo, &c.

Prob. min. Potest enim quilibet in præsentī hypothese operari secundum opinionem minus tutam cum firma & prudenti persuasione quoddam operatio non sit lege prohibita. Ergo & cum firma & prudenti persuasione, quoddam operatio sit licita. Conseq. patet. *Prob. ant.* Potest quilibet in præsentī hypothese operari secundum opinionem minus tutam, cum firmo & prudenti judicio, quoddam hæc opinio sit vera; & quoddam verè neget legem existere, quia operatio prohibetur. Ergo, &c. *Prob. ant.* Nam re ipsa prudenter & firmiter judicare potest quilibet opinionem hanc veram esse, & verè negare existentiam legis operationem prohibentis. Et 1. quidem quoddam possit prudenter, patet ex dictis articulis. 2. Quoddam possit etiam firmiter, facile ostenditur. Nam ille potest firmiter assentiri alicui opinioni, qui potest ei assentiri sine dubitatione, hæsitazione, & anxietate circa veritatem ejus; aut si quam circa veritatem ejus anxietatem experitur, potest illam ut scrupulum contemnere. Atqui operans potest sic assentiri opinioni minus tutæ in præsentī hypothese, in qua scilicet relatè ad operantem opinio minus tuta, omnibus maturè ponderatis, clarè & sensibiliter præ se fert apparentiam veri secundum se magnam ac notabilem, & notabiliter majorem, quam tutior opposita, quæ proinde in contradictione illius non habet relatè ad operantem nisi exiguum veri apparentiam, quæ prudenter contemni potest ab operante: cum exiguum præ majore notabiliter in eodem genere merito contemnatur. Ergo, &c.

Obj. 1. Operans secundum opinionem minus tutam in præsentī hypothese, contemnit legem Dei. Ergo peccat. *R. neg. ant.* Non enim contemnit legem Dei, operando contra illam, qui non operatur contra illam, nisi quia prudenter & firmiter judicat illam non existere. Nec aliud à nobis postulat reverentia supremi legislatoris, quam ut nunquam operemur sine firma & prudenti persuasione, quoddam operatio hic & nunc exercenda, non sit ab eo prohibita, & quoddam proinde possit hic & nunc à nobis licitè exerceri.

Obj. 2. Qui operatur secundum opinionem minus tutam in præsentī hypothese, exponit se periculo transgrediendi legem Dei, operationem illam prohibentis. Ergo peccat. *R. neg. ant.* Nam immerito censeretur se exponere periculo violandæ legis, qui antequam operetur, diligenter inquirat veritatem, utrum scilicet operatio exercenda aliqua lege prohibeatur, an non; nec post diligentem veritatis inquisitionem operatur secundum opinionem minus tutam, nisi quia potest secundum illam operari cum firma & prudenti persuasione, quoddam operatio, quam hic & nunc exercet, non sit aliqua lege prohibita. Talis enim in operando, peccatum vitat, quantum in se est, secundum prudentem estimationem.

Obj. 3. Peccat, qui operatur sine morali certitudine de rectitudine operationis suæ. Sed operans in facta hypothese secundum opinionem minus tutam, operatur sine morali certitudine de rectitudine operationis suæ. Ergo, &c. *R. Conced. maj. Neg. min.* Habet enim operans in facta hypothese secundum opinionem minus tutam, firmam & prudentem

dentem persuasionem de bonitate operationis suae. Quae persuasio est formalis certitudo, intellectum formaliter asseruans, quantum oportet secundum prudentem estimationem, ad licitè & impunè operandum secundum opinionem negantem legis operationem prohibentis existentiam.

Prob. tamen min. In facta hypothese opinio tutior, asseruans legem prohibentem existere, habet aliquam verisimilitudinem relatè ad operantem, imò & ut supponitur, absolutè & secundum se magnam. Ergo operans in facta hypothese secundum opinionem minus tutam, & contra tutiorem, nec habet, nec habere potest moralem certitudinem de rectitudine operationis suae. *R. neg. conseq.* Nam ex ant. sequitur tantum, quòd operans secundum opinionem minus tutam in facta hypothese, nec habeat, nec habere possit metaphysicam, aut etiam physicam certitudinem de rectitudine operationis; at potest habere, & habet moralem; ad eam enim sufficit verisimilitudo in opinione minus tuta, post diligentem veritatis inquisitionem, non solum notabilis, sed etiam verisimilitudine partis oppositae notabiliter maior relatè ad operantem. Nam talis verisimilitudo in opinione minus tuta est vera relatè ad operantem certitudo moralis obiectiva, proindeque planè sufficiens est motivum intellectui operantis, & fundamentum formalis certitudinis, quam in facta hypothese impedire non potest verisimilitudo sententiae tutioris, & legem asseruantis, quamvis supponatur absolutè & secundum se magna; quia, quantumvis secundum se magna supponatur, re ipsa, omnibus maturè ponderatis, exigua est relatè ad operantem, qui idcirco potest illam prudenter contemnere, & consequenter, illam non obstante, prudenter & firmiter adherere opinioni minus tuta, tanquam vera, & verè neganti existentiam legis, operationem prohibentis.

Dices. Operans in facta hypothese secundum opinionem minus tutam, non potest sine aliqua formidine oppositi judicare hanc opinionem esse veram, & verè negare existentiam legis operationem prohibentis. Ergo non potest habere moralem certitudinem de rectitudine operationis. *R. dist. ant.* Non potest sine aliqua formidine oppositi, quae sit compossibilis cum firmo & prudenti iudicio de veritate opinionis, & de non existentia legis prohibentis operationem. *C. ant.* Quae non sit compossibilis cum tali iudicio. *N. ant. & conseq.* Ad huius solutionis intelligentiam.

Nota. Duplex hic distingui potest & debet formido intellectus, una scilicet logica, & altera moralis. Formido logica est actus, quo intellectus cognoscit, non repugnare praecise ex vi motivi, propter quod assentitur, rem aliter se habere quam iudicat; quia motivum, propter quod intellectus assentitur, non est omnino certum, nec excludit omnem verisimilitudinem à parte oppositae, unde nec tribuit, nec tribuere potest intellectui omnimodam certitudinem de veritate obiecti, hoc est, intellectum nec determinat, nec determinare potest ad iudicandum determinatè, rem non posse aliter se habere, quam iudicat; imò è contra intellectum determinat propter absolutam suam fallibilitatem ad iudicandum, ex vi illius praecise non repugnare, quòd res aliter se habeat, quam iudicat.

Formido moralis est actus, quo intellectus dicit, rem fortè aliter se habere; vel, si vis, quo non leviter suspicatur rem aliter se habere, quam iudicat. Haec autem formido oritur vel ex eo, quòd motivum, propter quod intellectus assentitur alicui obiecto, tenuem tantum habet verisimilitudinem; vel ex eo quòd minorem habet verisimilitudinem, quam motivum partis oppositae; vel denique ex eo quòd non habet maiorem, sed aequalem tantum.

Prima formido essentialis est omni assensui opinativo; quia intellectus sine illa nec assentitur, nec assentiri potest alicui obiecto propter motivum purè verisimile, neque ab assensu intellectus excludi potest, nisi per motivum omnino certum & infalli-

bile, quale est in supernaturalibus auctoritas Dei revelantis credibiliter, & in naturalibus motivum simpliciter evidens & scientificum. Unde intellectus assentiens alicui obiecto propter auctoritatem Dei revelantis credibiliter, vel propter motivum aliquod simpliciter evidens, non solum determinatè iudicat rem ita se habere, sed etiam non posse aliter se habere, quam iudicat.

Secunda formido non est essentialis, sed accidentalis assensui opinativo. Unde assensus opinativus potest esse sine formidine morali, & est, quoties scilicet motivum purè verisimile, propter quod assentitur intellectus, magnam & notabilem habet apparentiam veri, nec concurrit cum alio motivo ad oppositum, aut si concurrit, illi notabiliter praeponderat. Tunc enim intellectus assentitur sine fluctuatione & hesitatione, sicque firmiter assentitur, non absoluta quidem, sicut in assensu fidei divinae & scientifico, sed morali firmitate, quae non omnimodam, sed moralem formidinem excludit, & ita non quidem omnimodam, sed moralem certitudinem habet de veritate obiecti.

Itaque cum operans in praesenti hypothese non possit assentiri opinioni minus tuta, nisi propter motivum purè verisimile, non potest ei assentiri, nisi assensu opinativo, & ita non potest ei assentiri sine formidine logica, quae ab assensu opinativo separari non potest: at potest assentiri opinioni minus tuta sine formidine morali; quia formido moralis separabilis est ab assensu opinativo, & re ipsa separatur, quando motivum assentiendi purè verisimile magnam habet & notabilem apparentiam veri, & notabiliter maiorem, quam habet motivum partis oppositae. Unde operans in praesenti hypothese non potest quidem opinioni minus tuta adherere firmiter firmitate absoluta, quacumque impossibilis est non solum formido moralis, sed etiam logica: at potest adherere firmiter firmitate morali, quacumque sola moralis formido impossibilis est. Unde ulterius operans in praesenti hypothese, non potest quidem habere absolutam certitudinem de veritate opinionis minus tuta, & de non existentia legis operationem prohibentis: hanc enim absolutam certitudinem excludit formido logica, quam non potest non habere, qui assentitur propter motivum purè verisimile: at potest habere & habet moralem certitudinem, quam excludere potest sola formido moralis, quae caret, qui assentitur propter motivum, magnam & notabilem habens verisimilitudinem, & notabiliter maiorem verisimilitudinem, quam habet motivum partis oppositae. Operans igitur in praesenti hypothese, habere potest certitudinem de veritate opinionis minus tuta, ad licitè & impunè secundum illam operandum planè sufficientem; neque circa veritatem ejus necessariò patitur formidinem, nisi eam, quam prudenter contemnere potest, & contra quam proinde potest prudenter operari, & absque morali ac proximo periculo legem divinam transgrediendi.

Obj. 4. Operans in praesenti hypothese secundum opinionem minus tutam, & contra legem naturalem, non excusatur à peccato, si aut non datur ignorantia invincibilis juris naturalis, aut ex suppositione, quòd detur, non excusat operantem ex ea. At qui aut nulla datur ignorantia invincibilis juris naturalis, aut saltem ex suppositione quòd detur aliqua, non excusat eum, qui operatur ex illa. *Ad solutionem* huius difficultatis erunt adhuc duo sequentes Articuli.

ARTICULUS VII.

Utrum detur aliqua ignorantia invincibilis juris naturalis.

RESPONSIO.

Atur ignorantia invincibilis juris naturalis circa conclusiones valde remotas ex primis principiis.

Prob.